

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU:n elpymissuunnitelma; MFF+ ja elpymisväline

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU:n elpymissuunnitelma; MFF+ ja elpymisväline (E 64/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jussi Lindgren, valtioneuvoston kanslia
- EU-erityisasiantuntija Joanna Tikkanen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Seija Kivinen, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä
- VTT, dosentti Jaakko Kiander

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Pankki
- professori Päivi Leino-Sandberg
- valtiotieteen tohtori (kansantaloustiede) Sixten Korkman
- väitöskirjatutkija Antti Ronkainen, Helsingin yliopisto

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 27.5.—2.6.2020 ehdotukset EU:n elpymissuunnitelmaksi, jonka tavoitteena on tukea koronaviruksen jälkeistä talouksien uudelleen käynnistämistä ja Euroopan elpymistä. Komission laajaan elpymissuunnitelmaan sisältyy kaksi tiedonantoa ja 21 lainsäädäntöehdotusta. Näistä keskeisimpiä ovat rahoituskehysasetusehdotus vuosille 2021—2027 ja muutettu ehdotus neuvoston omien varojen päätökseksi sekä asetusehdotus uuden elpymisvälineen "Next Generation EU" perustamiseksi. Tulevaa rahoituskehystä ja elpymisvälinettä koskevat ehdotukset muodostavat kokonaisuuden, jota käsitellään EU-tasolla ja tässä kirjelmässä yhtenä pakettina.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

Valtioneuvoston kanta

Suomi suhtautuu avoimesti jatkotyöhön komission ehdotusten osalta tarvittavassa aikataulussa. Kyseessä on taloudellisesti ja poliittisesti merkitykseltään mittava kokonaisuus. Valtioneuvosto korostaa, että asian valmistelun yhteydessä on syytä käydä riittävästi julkista keskustelua niin kotimaassa, Euroopassa kuin eduskunnassa.

Elpymiskokonaisuus on kertaluonteinen, poikkeuksellinen ja väliaikainen vastaus koronaviruksen aiheuttamaan kriisiin eikä se saa muuttua pysyväksi järjestelyksi.

Suomen taloudellisia vastuita tulee tarkastella osana koronaviruksen jälkitoimien kokonaisuutta. Vastuita arvioitaessa tulee ottaa huomioon niiden kokonaismäärä, toteutumisen todennäköisyys ja Suomen jo antamat sitoumukset. Taloudellisten kokonaisvastuiden on oltava suhteessa Suomen valtion taloudelliseen kantokykyyn. Suomi ei voi hyväksyä toimia, jotka vaarantaisivat Suomen budjettisuvereniteetin tai rahoitusaseman kestävyys.

Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida kokonaistaloudelliset vaikutukset. Suomelle kohdistuvien vastuiden arvioinnissa on huomioitava Suomen hyödyt EU-jäsenyydestä sekä se, että myönteiset vaikutukset EU-taloudelle kohdistuisivat myös Suomeen erityisesti vahvistamalla Suomen vientiä ja työllisyyttä.

Poikkeustilanteessakaan ei tulisi kumota maiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa hoidossa eikä lisätä yhteisvastuullista velkaa. Elpymisrahoituksen rinnalla tulee jatkaa keskustelua erilaisista ratkaisuista velkakestävyysvarmistamiseksi Euroopassa.

Komission ehdotus elpymisvälineeksi ei ole sellaisenaan Suomen hyväksyttävissä.

Kirjelmässä on käyty tarkemmin läpi komission ehdotukseen liittyviä muutostarpeita ja Suomen painotuksia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Rajaus

Valtioneuvoston kirjelmässä käsitellään sekä monivuotista rahoituskehystä että uutta elpymisvälinettä koskevia ehdotuksia. Asian kiireellisen käsittelyaikataulun ja valtioneuvoston kirjelmään liittyvän vaihtelomääräyksen vuoksi valiokunta ottaa tässä vaiheessa kantaa vain eräisiin elpymisrahoitusta koskeviin keskeisiin kysymyksiin.

Ehdotuksen sisältö

Esityksen mukaan EU ottaisi lainaa markkinoilta omissa nimissään 750 miljardia euroa, josta jaettaisiin EU-budjetin kautta 500 miljardia suorina avustuksina ja 250 miljardia lainoina. Rahoitus kohdistuisi hankkeisiin, jotka tukevat EU:n politiikan painopisteitä, ja siitä hyötyisivät erityisesti ne maat, jotka ovat eniten kärsineet koronaviruksesta. Valtaosa rahoituksesta (560 mrd. euroa)

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

kanavoitaisiin elpymis- ja palautumistukivälineeseen, jonka varoja käytettäisiin jäsenmaiden lainoittamiseen ja tukemiseen. Rahoitusta olisi tarkoitus suunnata työllisyyttä ja kasvua sekä ilmastot- ja energiatarvoitteita tukeviin toimiin.

Rahoitusta voitaisiin myöntää vuoden 2024 loppuun asti, ja lainojen takaisinmaksun on kaavailtu alkavan seitsemän vuoden päästä. Maksuaika jatkuisi 30 vuotta eli vuoteen 2058 saakka. Siten yhteisen velan hoitoon tarvittaisiin varoja noin 25 miljardia euroa vuodessa vuosien 2028—2058 aikana.

Uusi rahasto rahoitettaisiin nostamalla EU-komission omien varojen kattoa kaksinkertaiseksi nykytasoon verrattuna eli kahteen prosenttiin suhteessa EU-alueen BKT:n arvoon. Tämä toimisi vakuutena tarvittavan rahoituksen hankkimiselle rahoitusmarkkinoilta. Rahoituspohjana toimivat verot jakautuisivat suhteellisen tasaisesti eri maille, kun taas ohjelmassa tarkoitettuja avustusrahoja on tarkoitus jakaa tarpeiden mukaan.

Valiokunnan kanta

Valtiovarainvaliokunta tukee valtioneuvoston kantaa ja pitää tärkeänä, että Suomi suhtautuu jatkotyöhön valtioneuvoston linjausten mukaisesti rakentavasti ja kriisin hoitamiseksi tarvittavassa aikataulussa.

Ehdotukseen liittyy kuitenkin useita periaatteellisia kysymyksiä, sillä se toisi merkittävän muutoksen talouspolitiikan vastuunjakoon. Ehdotus vähentää jäsenmaiden omaa vastuuta talous- ja finanssipolitiikasta ja vahvistaa unionin toimivaltaa. Unionin rahoitustuki antaisi näin unionille sellaista finanssipoliittista toimintakykyä, joka on tähän saakka ollut mahdollista vain jäsenvaltioille. Suomen kannalta tilanne on hankala, sillä Suomi on korostanut johdonmukaisesti jäsenmaiden omaa vastuuta talous- ja finanssipolitiikasta ja suhtautunut kriittisesti riskien jakamiseen. Unioni ryhtyisi myös rahoittamaan toimintaansa velaksi, ja pitkä laina-aika rajoittaisi eduskunnan budjettivallan käyttöä aina vuoteen 2058 saakka.

Kokonaisarviossa on toisaalta otettava huomioon, että Euroopan talous on kokenut voimakkaan romahduksen koronaepidemian myötä, ja euroalueen talouden on arvioitu supistuvan tänä vuonna pahimmillaan jopa noin 12 prosenttia. Kyseessä olisi näin euroalueen historian pahin taantuma. Vaikka monet maat ovat jo tehneet merkittäviä panostuksia talouteen, tilanteen poikkeuksellisuus puoltaa myös nopeiden ja selkeiden Euroopan laajuisten elvytystoimien käynnistämistä. Näin voidaan lisätä luottamusta rahoitusmarkkinoilla, vauhdittaa talouden kasvua ja pienentää riskiä siitä, että julkinen talous ajautuu osassa jäsenmaista kriisin myötä aiempaa kestävämpään tilaan. EU:n laajuiset elvytystoimet vahvistavat samalla EU:n roolia yleisemmin ja sen mahdollisuuksia pärjätä kansainvälisessä kilpailussa.

Valiokunta katsoo, että elvytystoimet ovat perusteltuja myös Suomen näkökulmasta, sillä maamme talous on vahvasti riippuvainen maailmantalouden ja ulkomaankaupan tilasta. Suomen vientistä noin 60 prosenttia suuntautuu EU-maihin, jolloin unionimaiden investoinneilla ja kaupankäynnillä on keskeinen merkitys Suomen vientiin ja sitä kautta koko talouden tuotantoon ja tuloihin. Vaikka ehdotus lisää Suomen jäsenmaksuja, myös pitkän taantuman ja EU:n laajuisen investointilaman aiheuttamat kustannukset olisivat erittäin suuria.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

Komission ehdotus on kuitenkin vielä monin osin varsin yleispiirteinen, ja se vaatii neuvottelujen aikana useita täsmennyksiä. Erityisen tärkeää on varmistua siitä, että ehdotus ei ole miltään osin ristiriidassa unionin perussopimusten kanssa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota mm. siihen, että noudatetun tulkinnan mukaisesti SEUT artiklan 310 perusteella unioni ei voisi ottaa merkittävää velkaa omissa nimissään muuhun tarkoitukseen kuin eteenpäin luottoina välitettäväksi. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty niin ikään SEUT 311 artiklan sisältöön ja siihen, voiko markkinoilta otettu laina olla EU:n tuloa, jolla voisi kattaa avustukset budjetin tasapainosääntöä rikkomatta.

Ehdotus ei ole muutoinkaan sellaisenaan hyväksyttävissä. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää keskeisenä, että tukivälineen lainapainotteisuutta lisätään. Toisaalta siirtyminen pelkästään lainamuotoon kasvattaisi jo entuudestaan velkaantuneiden maiden velan määrää. Tukivälineen kokonaisvolyymiä arvioitaessa on myös varmistettava, että sillä saavutetaan riittävää uskottavuutta ja vaikuttavuutta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että tukiväline saadaan käyttöön mahdollisimman nopeasti ja että sen voimassaoloaika lyhennetään komission ehdottamasta 4 vuodesta esim. 2–3 vuoteen. Näin EU:n budjettivolyymi kasvaisi tuntuvasti ja elvytystoimilla saavutettaisiin merkittävä elvytyskäys. Lyhyempää voimassaoloaika puoltaa myös se, että elvytystoimia ei ole tarkoituksenmukaista lykätä pitkälle tulevaisuuteen, jolloin ne eivät ole enää samalla tavalla välttämättömiä. Koronakriisi ei myöskään välttämättä heikennä talouksien tuotantokapasiteettia, vaikka aiheuttaa etenkin kuluvana vuonna erittäin suuria taloudellisia menetyksiä. Esim. komission mainitsemien jälleenrakennusinvestointien tarve ja sisältö vaativat näin ollen tarkempaa selvitystä.

Komission ehdottama laina-ajan pituus (30 v) voi vallitsevassa rahoitusmarkkinoiden tilanteessa olla perusteltu. Takaisinmaksuajan lyhentäminen lisäisi myös jäsenmaiden vuosittaista maksurasitetta, mikäli tukipaketin koko säilyy ennallaan. Komission ehdotuksen mukaisesti esim. Suomen vuosittainen maksurasite olisi noin 300 milj. euroa, mutta maksuajan lyhentyminen nostaisi tätä velvoitetta.

Valiokunta painottaa myös tuen kertaluonteisuutta ja tukivälineen väliaikaisuutta, millä vastataan nimenomaan koronaepidemian aiheuttamaan kriisiin. Nyt ehdotettu toimintamalli ei siten saa muuttua pysyväksi järjestelyksi, eikä se saa heikentää entisestään julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyttä eikä jäsenmaiden omaa vastuuta julkisen talouden hoidosta. Jatkovalmistelussa tulee myös tarkentaa tuen myöntökriteerejä siten, että tuki kohdistuu tehokkaimmin niihin maihin, jotka ovat eniten kärsineet koronakriisistä.

Ehdollisuus. Elpymisvälineeseen ei ole tarkoitus liittää samanlaista tiukkaa ja laajaa talouspoliittista ehdollisuutta kuin esim. rahoitustukiohjelmissa (ERVV, EVM). Elpymisvälineen ehdollisuus toteutuisi pääosin eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa, jolloin väline kytkettäisiin jäsenmaiden kansallisten elpymissuunnitelmien kautta eurooppalaiseen ohjausjaksoon sekä ilmasto- ja energiatavoitteisiin. Varojen myöntämisen edellytyksenä olisi, että komissio ja muut jäsenmaat hyväksyvät suunnitelman. Neuvostolla olisi myös mahdollisuus komission ehdotuksesta keskeyttää avustusten ja lainamuotoisen tuen jatkaminen, jos jäsenmaa rikkoisi maakohtaisten suosituksen toimeenpanoa.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

Valiokunta pitää hyvänä, että etenkin elpymis- ja palautumistukivälineen käyttö on tarkoitus kohdentaa nimenomaan julkisiin investointeihin ja rakenneuudistuksiin. Koronakriisin välittömien seurausten ohella voitaisiin näin edistää jo pitkään esillä olleita mm. digitalisaatiota sekä EU:n kilpailukykyä parantavia hankkeita, jotka tukevat talouden kestävyyttä, osaamista ja ilmastonmuutoksen hillintää koko Euroopan tasolla. Tuen liian tiukka sitominen talouskuriin saattaisi puolestaan vähentää elpymisrahaston elvyttävää vaikutusta. Jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä arvioida, miten jäsenmaita kannustetaan vahvistamaan oman taloutensa rakenteita, sekä varmistaa, että tuki ei missään tilanteessa mene juoksevien menojen kattamiseen eikä kriisipankkien pelastamiseen.

Valiokunta nostaa esille myös oikeusvaltioperiaatteen ja toteaa, että jäsenmaiden välinpitämättömyys oikeusvaltioperiaatetta kohtaan rapauttaa EU:n arvopohjaa ja heikentää unionin uskottavuutta. Onkin tärkeää, että komissio on tehnyt ehdotuksen asetukseksi EU:n talousarvion suojaamisesta oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen liittyviltä yleisiltä puutteilta. Valiokunta korostaa myös varojen käytön läpinäkyvyyttä, hyvän hallinnon periaatteiden noudattamista sekä jo olemassa olevien rakenteiden ja ohjelmien käyttöä elpymisvälineen täytäntöönpanossa.

Suomen vastuut. Elpymisvälineen myötä EU:n velkamäärä kasvaisi 750 mrd. eurolla, mikä edellyttäisi omien varojen enimmäismäärän erilliskorotusta 0,6 prosenttiyksiköllä EU:n bruttokansantulosta vuoteen 2058 saakka. Jos lähtökohdaksi otetaan se, että Suomen BKTL-osuus pysyisi samana (1,7 prosenttia) tulevina vuosikymmeninä, olisi Suomen ensisijainen laskennallinen vastuu ja osuus elpymisvälineestä noin 13 mrd. euroa lisättynä koroilla ja kuluilla.

Ehdotuksen mukaan elpymisvälineestä jaettaisiin enimmillään 500 mrd. euroa jäsenmaille avustusmuotoisena tukena, johon ei liittyisi vastaanottavan jäsenvaltion takaisinmaksuvelvollisuutta. Sen sijaan jäsenmaat maksaisivat korotettuja jäsenmaksuja EU-budjettiin kattaakseen unionin avustuksista syntyneen velkapääoman ja korot vuosina 2028—2058. Suomen laskennallinen osuus tästä maksusta olisi 8,5 mrd. euroa lisättynä markkinatilanteen mukaisesti määräytyvillä koroilla ja kuluilla. Suomen vuosittainen lisämaksu olisi noin 300 milj. euroa (ilman korkoja ja kuluja). Tämän lisäksi rahoituskaudella 2021—2027 tulevat maksettaviksi korot ja kulut.

Valiokunta korostaa, että Suomen taloudellisten vastuiden ja riskien enimmäismäärä tulee jatko-neuvotteluissa rajata tarkasti ja tehokkaasti. Rahoitusriskien minimointi on tärkeää, jotta Suomen vuosittainen enimmäisvastuu olisi mahdollisimman pieni ja budjettisuvereniteetin rajoite mahdollisimman vähäinen. EU-vastuut on myös suhteutettava talouden kantokykyyn siten, että Suomessa on mahdollisuudet selvittää velvoitteistaan.

Suomen valtion budjettitalouden vuosittaisiin riskeihin vaikuttaa erityisesti se, kuinka paljon unionin joukkovelkakirjoja eräänntyisi tietyllä ajanjaksolla. Huomioon on lisäksi otettava, että jos yksi tai useampi jäsenmaa jättäisi hoitamatta velvoitteensa, Suomen vastuu voisi tilapäisesti nousta Suomen BKTL-osuutta suuremmaksi. Tähän mennessä tällaisia laiminlyöntejä EU-mak-suissa ei ole kuitenkaan tapahtunut. Käytännössä laiminlyönti vaatisi jonkin jäsenmaan ajautumista täysin maksukyvyttömäksi tai eroamista EU:sta. Näissäkin tapauksissa EU pyrkiisi perimään aiemmin sovitut velvoitteet ja saatavat.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että mm. Suomen valtion velka ja taseen ulkopuoliset vastuut ovat kasvaneet viime vuosikymmenen aikana merkittävästi. Eurostatin tilastojen mukaan Suomen julkisen talouden ja valtion talouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli EU-maiden korkein vuonna 2018.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta korostaa, ettei poikkeustilanteessakaan tule kumota maiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa hoidosta eikä lisätä yhteisvastuullista velkaa. Elpymisrahoituksella ei myöskään voida ratkaista kaikkia EU-maiden ja euroalueen talousongelmia, vaan sen rinnalla tulee löytää ratkaisuja velkakestävyyden varmistamiseksi Euroopassa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 11.6.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Esko Kiviranta kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok (osittain)
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Eveliina Heinäluoma sd
varajäsen Juha Pylväs kesk
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r
varajäsen Janne Sankelo kok (osittain)

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

valiokuntaneuvos Mari Nuutila

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1 /ps

Perustelut

EU:n elpymissuunnitelma eli MFF+ ja elpymisväline (myöh. "Ehdotukset") on perussuomalaisien mielestä syvästi ongelmallinen.

Toimivallan uusjako

Esitetyt ehdotukset vähentävät jäsenmaiden omaa vastuuta talous- ja finanssipolitiikastaan ja vahvistavat puolestaan unionin toimivaltaa. Samalla ehdotuksissa annetaan unionille mahdollisuus ottaa velkaa toimintansa rahoittamiseksi. Lisäksi komission ehdotuksen mukaan osa unionin ottamasta 750 miljardin euron lainasta voitaisiin maksaa takaisin uusilla EU-veroilla, kuten digiverolla, muoviverolla tai hiiliverolla.

Onko elvytysväline tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen?

Elvytyspakettia perustellaan Suomen näkökulmasta sillä, että Suomi on hyvin vientivetoinen maa. Yli puolet Suomen viennistä suuntautuu EU-maihin, ja näin ollen investoinneilla unionin alueella on Suomen viennin ja talouden kannalta huomattavaa merkitystä. Itse asiassa EU on myös Yhdysvaltojen ja Kiinan tärkeimpiä kauppakumppaneita, joille asialla on vielä suurempi merkitys. Voidaankin esittää pohdinta siitä, pitäisikö myös muiden kuin EU:n jäsenmaiden osallistua jollain tavalla elvytyspakettiin? Ja jos suuret kauppakumppanit eivät pidä osallistumista järkevänä, niin miksi Suomenkaan pitäisi elvytysvälineeseen osallistua?

Ehdotuksissa halutaan yhteisvastuullistaa korona-elvytyksen taloudellisia kustannuksia siten, että tietyt jäsenmaat lahjoittavat rahaa toisille jäsenmaille. Tämä perustelu kuulostaa hyvältä, mutta ei kestä lähempää kriittistä tarkastelua. Ilmeisesti tärkeintä on eheä julkisuuskuva ja markkinoitavuus. Samalla kun suostutaan näihin ehdotuksiin, vaarannetaan Suomen budjettisuvereniteetti.

EU etenee kohti velkaunionia

Unioni tulee rikkomaan omia sääntöjään ottaessaan velkaa markkinoilta ja jakaessaan sen sellaisille jäsenvaltioille, jotka jo ennen koronavirusta olivat huonossa taloudellisessa tilanteessa. SEUT 125 artikla sisältää avustamiskieltoausekkeen, lisäksi SEUT 310 artiklan perusteella unioni ei voi ottaa omista nimissään velkaa eteenpäin välitettäväksi. Tämän lisäksi on epäselvää siitä, miten kirjanpidollisesti käsitellään nostettuja lainoja, eli voivatko lainat itse asiassa todellisuudessa olla EU:n tuloja, joita voidaan käyttää avustuksina em. artikloja rikkomatta.

Todennäköisesti ehdotuksien taustalla on EU-komission ajatus siitä, että euroalue ja EU pyritään pitämään ehjänä lisäintegraation avulla. Etenemme kohti velkaunionia.

Ylivelkaisten maiden rahoituspohja alkaa olla heikko, jolloin muiden maiden katsotaan olevan pakotettuja osallistumaan rahoituksen järjestämiseen. Ylivelkaisten euromaiden velkoja voidaan

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

kuitenkin leikata, jolloin kansallisten budjettien paikkaamiseen ei tarvita muiden maiden rahalahjoja.

Jako nettomaksajiksi ja -saajiksi epäreilu

Ehdotukset eivät mitoitakaan maksusuhteita ja -määriä koronan aiheuttamien terveydellisten tai taloudellisten vahinkojen perusteella. Maksusuhteet tuntuvatkin määräytyvän jäsenmaiden olemassa olevien velkatasojen ja poliittisten suhteiden pohjalta. Suurina nettosaajina olisivat Kreikan, Italian, Espanjan, Ranskan ja Puolan tapaiset maat, kun taas esimerkiksi Suomi olisi merkittävä nettomaksaja.

Ehdotuksissa ei riittävästi kiinnitetä huomiota toisen asteen vaikutuksiin. Esimerkinomaisesti, Ranska olisi ehdotuksien myötä nettosaaja, mutta sen lisäksi Ranska hyötyisi Italian saamasta nettotuesta, sillä ranskalaisilla pankeilla on merkittävät saamiset Italian valtiolta. Suomelle ehdotuksen tuomaa huomattavan nettomaksajan roolia perustellaan poliittisissa puheissa sillä, että Suomi elää viennistä. Myös valiokunnan mietintö kehottaa huomioimaan laajempaa kokonaisuutta ja Suomen pienuutta, avoimuutta ja vientiin tukeutuvaa taloutta.

Perussuomalaisten mielestä yksikään itsenäinen valtio ei taloudellisissa kriiseissään lähetä loppuja vähistä rahoistaan muiden maiden talouksien elvyttämiseen.

Suomen budjettisuvereniteetti uhattuna

Elpymisrahaston hyväksyminen lisäisi Suomen taloudellisia vastuita merkittävästi. Suomen osuus avustuksina annettavien tukien lainanlyhennyksistä olisi noin 8,5 miljardia euroa tulevina vuosikymmeninä. Lisäksi Suomelle syntyisi takausvastuu 250 miljardin euron lainoista, joita osa jäsenvaltioista saisi rahastosta. Suomen vastuu olisi noin 4,25 miljardia euroa, jos jokin jäsenvaltio laiminlyö saamansa lainan takaisinmaksun. Suomelle elpymisrahaston perustamisen myötä syntyvien uusien taloudellisten vastuiden määrä onkin huomattavan suuri suhteessa esimerkiksi valtion vuotuisen talousarvion ja Suomen valtioneuvostojen ja -takuiden kokonaismäärään.

Suuri takauskanta on riski valtiontaloudelle. Riskienhallinnan kannalta on lisäksi ongelmallista, että EU-jäsenyyteen liittyvät taloudelliset vastuut sisältävät useita erilaisia monimutkaisen kokonaisuuden muodostavia mekanismeja, joihin liittyy myös keskinäisiä korrelaatioita. Kokonaisuuteen sisältyykin merkittäviä järjestelmällisiä riskejä, joita on syytä arvioida huolellisesti suhteessa Suomen taloudelliseen kantokykyyn. Huomattava on myös, että vastuiden realisoituminen ei ole yksinomaan Suomen käsissä. Vastuita voi siirtyä jäsenmailta toisille myös pro rata -perusteella maksukyvyttömyystilanteissa. Tehtävät sitoumukset voivat käytännössä myös tosiasiaa pakkottaa tulevaisuudessa uusien sitoumusten toteuttamiseen jäsenmaiden maksuvaikeusongelmien ja jo tehtyjen vastuiden realisoitumisen ehkäisemiseksi. Tällä on kielteisiä vaikutuksia Suomen budjettisuvereniteettiin, jonka suojaamista mahdollisimman tehokkaasti perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt erittäin tärkeänä.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Takausvastuut rajattu huonosti, väistyvän takaajan ongelma olemassa

Olennaista on lisäksi kiinnittää huomiota siihen, ettei lainan ehtoja tai Suomen takausvastuita muutenkaan ole selkeästi ja yksiselitteisesti rajattu. Unionin ottaman lainan takaisinmaksu tapahtuisi EU-jäsenmaksujen kautta vuosina 2028—2058, mikä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltioiden maksuosuudet vaihtelisivat kolmen vuosikymmenen kuluessa mahdollisesti merkittävästikin riippuen kunkin jäsenmaan taloudellisesta kehityksestä. Jos jonkin valtion talous kehittyi huonosti, pienenee sen maksuosuus, ja jos jonkin toisen valtion talous kasvaa, kasvaa sen maksuosuuskin vastaavasti. Kun vastuiden tarkkaa määrää, muotoa tai ajoittumista ei voida ennakoida, ei Suomen vastuiden määrittelyä voida katsoa täyttävän myöskään tarkkarajaisuuden edellytyksiä perustuslakivaliokunnan käytännössään edellyttämällä tavalla.

Kiirettä ja salailua käytetään kritiikin estämiseen

Taloushäätä käytetään perusteluna kiireelle: ehdotukset on käsiteltävä nopeasti, että taloudet saadaan takaisin käyntiin ja jotta vahingoista, kuten työttömyydestä, ei ehtisi tulla pysyviä. Käsitteilyn nopeusvaatimus on tulkittavissa haluttomuudeksi käydä asiasta laajaa ja kriittistä keskustelua. Koska ehdotukset nykymuodossaan edellyttävät jäsenmaiden yksimielistä suostumusta, ehdotuksien kannattajilla ei ole varaa ottaa riskiä vastarinnasta. Perussuomalaiset paheksuvat yksinkertaisen asian, eli EU-maiden välisten rahalahjoitusten, paketoimista ja peittämistä monimutkaisuuden alle ja kiireellistä aikataulua. Monimutkaisuus yhdistettynä laajaan salaamiseen tekee ehdotuksiin riittävän perehtymisen ja laajan keskustelun mahdottomiksi.

Oikeudelliset ongelmat

Ehdotukset rikkovat todennäköisesti olemassa olevaa lainsäädäntöä, tai ainakin lakien henkeä. Aiempien oikeudellisten ongelmien valossa on pidettävä todennäköisenä, että vaikka ehdotuksista saataisiinkin joskus myöhemmin oikeuden päätös, vahinko olisi jo tapahtunut eikä valtaoikeuksia siirrettäisi takaisin tai rahoja palautettaisi. Perustuslakivaliokunnassa perussuomalaisten eriävä mielipide nyt käsiteltävään asiaan toi esiin muutamia näistä oikeudellisista ongelmista.

Kansainvälinen lehdistö kirjoittaa ehdotuksien olevan Euroopan Hamilton-hetki ja Rubikonin ylitys. EU tekisi ensimmäistä kertaa alijäämäisen budjetin. EU ottaisi ensimmäistä kertaa velkaa. EU-jäsenmaat ottaisivat vastatakseen toisten maiden taloudellisia vastuita. Keskuspankki takaisi ostotoimenpiteillään jäsenmaiden lisälainanoton, mikä olisi tulkittavissa keskuspankkirahoitukseksi.

Taloudelliset seuraukset vakavat

Ehdotukset olisivat toteutuessaan huomattava taloudellinen menetys Suomelle. Suora nettomenetys olisi noin viisi miljardia euroa, minkä päälle tulisivat lisäksi myönnettävät takaukset, jotka ovat potentiaalinen luottotappioiden lähde ja jotka joka tapauksessa tulisivat sitomaan ja ohjaamaan myöhempää päätöksentekoamme.

Perussuomalaisten mielestä ehdotus ei muutu kannatettavaksi, vaikka sen kokoa leikattaisiin ja muutettaisiin samalla lainapainotteisemmaksi. Suomen ei tule lahjoittaa ehdotetuille nettosaaja-

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

maille viittä, mutta ei myöskään yhtä miljardia euroa. Samaten Suomen ei tule lahjoittamisen sijaan edes lainata rahaa nettosaajamaille, sillä valtiomme vastuut, takaukset ja epävarmat saatavat ovat jo nyt huomattavan suuret. Lisäksi myönnettäväksi tarkoitettuihin luottoihin sisältyy merkittävä luottoriski, ja hyvin todennäköisesti takaisinmaksun vaikeutuessa luotoille tehtäisiin kuten Kreikan kanssa meneteltiin — velkakirjat vaihdettaisiin pitkäaikaisiin nollakorkoisiin velkakirjoihin, jolloin ongelman ratkaisu siirtyisi vuosikymmenillä tulevaisuuteen.

Asiantuntijat ovat maininneet, että ehdotuksien taloudellinen merkitys ei ole suuri, mutta poliittinen merkitys on huomattava. Tällä tarkoitetaan, että kun ehdotusten myötä on saatu pää auki, vastaavia ehdotuksia tulee seuraavassakin kriisissä ja ilman kriisejäkin yhteisvastuita tultaisiin syventämään. Tarkempi ilmaisu olisikin, että ehdotukset eivät ole taloudellisesti niin merkittäviä lyhyellä aikajänteellä, mutta ajan myötä nyt ehdotetut askeleet näyttäytyisivät ratkaisevina käänteinä kohti yhteisvastuiden ja tulonsiirtojen liittovaltiota.

Erityisen houkuttelevasti ehdotuksissa on tarjottu rahaa käyttöön nyt heti, mutta takaisinmaksu alkaisi vasta vuosien päästä, EU:n budjetin kautta. Tuolloin vaihtoehtoina olisi joko leikata EU:n muita menoja tai korottaa EU-jäsenmaksuja merkittävästi. Kumpikin näistä olisi poliittisesti hyvin vaikeaa, joten todennäköisesti rahoitus järjestettäisiin ennemmin myöntämällä EU:lle verotusoikeus.

Perussuomalaiset vastustavat ehdotuksia

Perussuomalaiset pitävät nyt käsittelyssä olevaa ehdotusta surullisena ja EU:n ja sen jäsenmaiden poliittisen johdon nykyistä alennustilaa hyvin kuvaavana. Ehdotukset ovat Suomen taloudelle syvästi vahingollisia ja poliittisilta seurauksiltaan dramaattisia, itsemääräämiskykyä ja budjetisuvereniteettia pysyvästi rajoittavia. Perussuomalaiset pitävät ehdotuksia myös EU:n kannalta kielteisinä, sillä todennäköisesti euroalueen tai EU:n liittovaltioistaminen ei tule onnistumaan loppuun asti, ja keskeneräinen liittovaltio olisi merkittävä poliittisten, oikeudellisten ja taloudellisten riitojen aiheuttaja. Liittovaltiokehityksen keskeinen ongelma on, että laadittavien sääntöjen hyväksyminen ja sitten näiden sääntöjen noudattaminen pitäisi onnistua kaikilta jäsenmailta. Riittää, että yksi jäsen rikkoo sääntöjä. Euroopan kokemukset esimerkiksi vakaussopimuksen kanssa antavat ymmärtää, että tiukaksikin tarkoitetuista sopimuksista käytännössä tulee hampaattomia, koska mitään sanktioita ei sääntöjä rikkoville pystytä yksimielisyysvaatimuksen takia määräämään. Perussuomalaiset yksiselitteisesti vastustavat nyt esitettyjä ehdotuksia.

On olemassa vaihtoehtoja, osallistuminen ei ole pakollista

Perussuomalaisten mielestä muut maat voivat halutessaan osallistua ehdotuksien toteuttamiseen keskenään, mutta perussuomalaiset eivät suosittele sitä. Kieltäytyminen ei olisi seurauksiltaan niin dramaattista kuin ehdotuksien kannattajat esittävät: EU-maat voivat halutessaan elvyttää talouksiaan itse omalla velanotolla ja, jos velanottokapasiteettia ei ole riittävästi, leikata ylisuuria velkojaan.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Päätöksenteko määräenemmistöllä

Komission ehdotus vähentääkin toteutuessaan olennaisesti Suomen eduskunnan budjettivaltaa ja kansallista suvereniteettia siten, että Suomi saatetaan tilanteeseen, jossa se ei ole enää perinteisessä mielessä täysivaltainen. Myös EU:lle annettavan verotusoikeuden toteuttamisesta olisi siten päätettävä eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan määräenemmistöllä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon ja että Suomen ei tule osallistua elpymissuunnitelmassa ehdotettuihin järjestelyihin.

Helsingissä 11.6.2020

Ville Vähämäki ps
Vilhelm Junnila ps
Jari Koskela ps
Sami Savio ps

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 2 /kok

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2 /kok

Perustelut

Koronaviruksen aiheuttama kriisi on poikkeuksellinen, ja sen vaikutukset ovat niin terveydellisiä, sosiaalisia kuin taloudellisiakin. Komission esittämä 750 miljardin euron elpymisrahasto on kooltaan historiallisen suuri. Kokoomuksen eduskuntaryhmä suhtautuu rakentavan kriittisesti komission esitykseen, mutta toteaa, että onnistuakseen Suomen edun ajamisessa EU-tasolla tulisi hallituksen pyrkiä siihen, että ehdollisuus sekä selkeät kriteerit toteutuvat neuvottelujen lopputuloksessa. Kokoomus edellyttää elpymisrahaston ehtona velkajärjestelymekanismin luomista Euroopan vakausmekanismin yhteyteen.

Kohti kestävää valuuttaunionia

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että ehtona elpymisrahaston luomiselle on EU:n tehtävä toimia, jotka parantavat jäsenmaiden velkakestävyttä. Toimiva valuuttaunioni edellyttää unionin tasoista tulonsiirto- ja riskintausmekanismia ja rinnalla vahvaa markkinakuria jäsenmaiden tasolla. Tavoitteenamme on valuuttaunioni, johon voidaan palauttaa markkinakurin periaate (no-bailout). Silloin jokainen jäsenmaa vastaa velastaan itse, ilman että tarvitsee tukeutua keskuspankin mittaviin velkapapereiden osto-ohjelmiin. Markkinakurin palauttaminen edellyttää sitä, että jäsenmaiden velat ovat kestäväällä tasolla.

Valtioneuvoston on edellytettävä velkajärjestelymekanismi osaksi elpymisrahastoa ja siihen kytkeytyvää EU:n budjettiratkaisua. Velkajärjestelymekanismi tulisi rakentaa Euroopan vakausmekanismin pohjalle. Sen toiminta tulisi kytkeä valtioiden velkaantumista koskevien sääntöjen noudattamiseen. Velkajärjestelymekanismi on edellytys markkinakurin toteutumiselle.

Samalla kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee Euroopan vakausmekanismin (EVM) kehittämistä Euroopan valuuttarahaston suuntaan. EVM:n toiminta tulee eriyttää suoraan koronakriisiin liittyvistä toimista. Sen tulee toimia jatkossakin jäsenmaiden viimesijaisena kriisirahastona, jonka tarjoama rahoitus on tiukasti ehdollista. Samalla EVM:n oikeuspohja tulee saattaa Euroopan unionin sopimukseen. Toistaiseksi EVM toimii valtioiden välisellä sopimuksella. Euroopan valuuttarahasto olisi tulevaisuudessa kansainväliseen valuuttarahastoon (IMF) verrannollinen toimija, joka laatisi tukea hakevasta jäsenmaasta riippumattoman velkakestävyysarvion ja vahtisi selvin kriteerein velkajärjestelyn ja siihen liitettävän talousohjelman toteutumista.

Euro tarvitsee tuekseen tiukat, nykyistä yksinkertaisemmat säännöt ja rinnalleen toimivat rahoitusmarkkinat. Negatiiviset korot ja keskuspankin mittavat osto-ohjelmat ovat merkki epäterveestä kehityksestä, josta voidaan peruuttaa ainoastaan tervehdyttämällä unionin institutionaalinen pohja. Pankkiunioni on saatettava loppuun ja pääomamarkkinaunioni on rakennettava pikimmiten. Ilman mittavia rakenteellisia uudistuksia eurojärjestelmä voi ajautua kriisiin ennennkokematoman löysästä keskuspankkipolitiikasta huolimatta — tai sen vuoksi.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 2 /kok

Ehdollisuuden kautta ulos koronakriisistä ja kohti talouspoliittisesti kestävämpää Eurooppaa

Kokoomuksen mielestä EU-rahoituksen tulee olla vahvasti ehdollista sekä välineiden tarkkara-jaisia. Rahoitus pitää sitoa talouden rakenteiden uudistamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen, oikeusvaltioperiaatteeseen sekä kestäviin investointeihin. Komission esitys ei riittävällä tavalla aseta tukea saaville jäsenmaille rakenne- ja talouspoliittisia ehtoja.

Komission esityksen mukaan elpymisvälineen ehdollisuus toteutuisi pääosin eurooppalaisen oh-jausjakson puitteissa. Jäsenmaat laatisivat ohjausjakson suositusten perusteella elpymissuunni-telman. Suunnitelman laatiminen olisi tuen saamisen edellytys. Hallitus ei omassa kannassaan aseta mitään omia ehtoja vaan tyytyy komission esittämään ohjausjakson kautta toteutuneeseen ehdollisuuteen.

Tähän liittyy ainakin kaksi ongelmaa. Ensinnäkin kansallisen suunnitelman laatiminen ei voi yk-sin toimia tuen saamisen edellytyksenä, vaan suunnitelmassa esitetyiden toimenpiteiden toimeen-pano tulisi olla yhtä suuri edellytys tuen saamiselle. Toinen ongelma on, että komission ehdotuk-sessa asetetaan eurooppalaisen ohjausjakson mukaisia ehtoja mahdollisesti vain rahoituksen käyttötarkoituksille. Tuki ei täten edellyttäisi tuen kohdemaata tekemään rakenteellisia uudistuk-sia, joihin tukirahoituksen käyttö ei liity. Olennaista olisi, että tuki kannustaisi ja edellyttäisi tu-kea saavia maita tekemään laajoja rakenteellisia uudistuksia, vaikka ne eivät suoraan liittyisi ra-hoituksen käyttötarkoitukseen.

Ajatus eurooppalaisen ohjausjakson takana on erinomainen, mutta toimeenpano ja sen ohjaava vaikutus ovat heikkoja. Ihanteellisessa maailmassa kaikki jäsenmaat toimeenpanisivat eurooppa-laisen ohjausjakson suositukset täysimääräisesti. Mikäli näin tehtäisiin, olisi eurooppalainen oh-jausjakso myös sopiva viitekehys EU:n elpymisrahastolle. Tosiasiassa tilanne on päinvastainen. Jäsenvaltiot ovat toimeenpanneet suosituksia varsin vaatimattomasti (Efstathiou and Wolff 2018). Suositukset ovat usein tulkinnanvaraisia, ja mahdollisia tapoja toteuttaa ja olla toteutta-matta yksittäisiä suosituksia on lukuisia. Suositusten pelote- ja pakotevaikutus on vähäinen, sillä menettelyjä, jotka mahdollistaisivat sanktioiden asettamisen suositusten noudattamatta jättämi-sestä, on käytetty vähän tai ei ollenkaan. Lisäksi koronakriisin takia vakaus- ja kasvusopimuksen joustolausekkeet on aktivoitu, mikä tarkoittaa sitä, että talouspolitiikkaa ohjaavien sääntöjen nou-dattamisesta on mahdollista poiketa.

Komission pyrkimys kasvattaa EU:n omia varoja on kannatettava, sillä EU:n kestävämpi rahoit-uspohja vähentäisi painetta kasvattaa jäsenvaltioiden jäsenmaksuja. Kuitenkin omien varojen kasvattaminen täytyy tehdä tavalla, joka ei vahingoita EU:n kilpailukykyä suhteettomasti verrat-tuna muihin merkittäviin maailmantalouksiin.

Tarkkarajaiset ja kohdennetut kriteerit

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että koronaelvytyksen täytyy painottua niille alueille ja sektoreille, jotka kärsivät koronakriisistä eniten. Tämän pitää myös näkyä niissä kriteereissä, joil-la elpymisrahaa jaetaan. Elpymisrahaston varoja ei voida käyttää aiemmin syntyneiden rakenteel-listen vaurioiden korjaamiseen, vaan niiden käyttö on rajattava koronakriisin aiheuttamiin sosi-aalisiin ja taloudellisiin vaurioihin.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 2 /kok

Komission esityksen mukaan elpymisrahaston tuen määrä perustuisi muun muassa väestömäärään ja keskimääräiseen työttömyysasteeseen viitevuosilta 2015—2019 verrattuna EU:n keskiarvoon. Näiden kriteerien kautta ei kuitenkaan välity todenmukainen kuva koronakriisin aiheuttamasta talouskriisistä. Jotta rahasto olisi tehokas ja oikeudenmukainen, tulee sen tukien kriteerien perustua koronaviruksen aiheuttaman talouskriisin vakavuuteen.

Lopuksi Kokoomuksen eduskuntaryhmä painottaa, että EU-tason ratkaisujen tulee kannustaa jäsenmaita rakenteellisiin uudistuksiin ja kilpailukyvyyn lisäämiseen. EU:n velasta ei voi sopia, ellei ole tiedossa, miten se maksetaan pois. EU:n rahoitusratkaisujen ja erityisesti Suomen osuuden niissä tulee olla yhteensovittavissa Suomen eduskunnan ja perustuslakivaliokunnan määrittelemiin raameihin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon Suomen neuvottelutavoitteina.

Helsingissä 11.6.2020

Elina Lepomäki /kok
Janne Sankelo kok
Markku Eestilä kok
Sanni Grahn-Laasonen /kok

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Erivävä mielipide 3 /kd

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 3 /kd

Perustelut

Komissio antoi touko-kesäkuun vaihteessa ehdotukset EU:n elpymissuunnitelmaksi, jonka tavoitteena on tukea koronaviruksen jälkeistä talouksien uudelleen käynnistämistä sekä Euroopan elpymistä. Komission laajaan elpymissuunnitelmaan sisältyy kaksi tiedonantoa ja 21 lainsäädäntöehdotusta. Näistä keskeisimpiä ovat uudistettu rahoituskehys ehdotus vuosille 2021—2027 ja muutettu ehdotus neuvoston omien varojen päätökseksi sekä asetusehdotus uuden elpymisvälineen "Next Generation EU" perustamiseksi.

Komissio ehdottaa uutta 750 mrd. euron EU:n rahoitusjärjestelyä koronavirukseen vastaamiseksi. Niin kutsutusta elpymisrahastosta myönnettäisiin avustuksia ja takauksia yhteensä 500 mrd. euron arvosta ja lainamuotoista tukea yhteensä 250 mrd. euron arvosta. Tuki on tarkoitettu kohdentaa eniten koronaviruksesta kärsineille maille. Elvytyspaketin rahoittamiseksi unioni hakisi markkinoilta EU:n budjettia vastaan lainaa, jonka jäsenvaltiot viime kädessä takaisivat. Elpymisrahasto olisi jäsenmaiden hyödynnettävissä ja käytettävissä vuoden 2024 loppuun saakka.

Toteutuessaan elpymisrahastosta seuraisi merkittäviä periaatteellisia muutoksia unionin toimintaan. Elpymisrahasto sisältää lukuisia ongelmiakohtia lähtien EU-perussopimuksista ja Suomen perustuslakivaliokunnan kannoista. Uudessa rahoitusjärjestelyssä jäsenmaiden sijaan unioni ottaisi lainaa ja siitä vastaisivat viime kädessä jäsenvaltiot yhteisvastuullisesti. Kuitenkin EU:n perussopimusten keskeinen periaate on se, että jokainen jäsenvaltio huolehtii omasta taloudestaan ja vastaa veloistaan. Artiklassa 125 jäsenvaltioita ja unionia kielletään ottamasta vastuulleen jäsenvaltioiden velkoja ja muita vastuita. Kaikista ongelmallisimman kohdan muodostaa artikla 310, jonka mukaan unionin talousarvion pitää olla tasapainossa eikä se saa näin ollen rahoittaa toimintaansa velaksi. Näiden artiklojen valossa komission esitys näyttyy perussopimusten näkökulmasta erittäin ongelmallisena, ja näihin edellä mainittuihin kohtiin myös asiantuntijat ovat lausunnoissaan kiinnittäneet erityistä huomiota. Oikeusoppineet ovat arvioineet, että esitetyt muutokset vaativat muutoksia nykyiseen perussopimusten järjestelmään.

Eduskunnan budjettisuvereniteetin kannalta on olennaista, että vastuumme ovat tarkkarajaisia ja ennakoitavia. Komission ottaman velan takaisinmaksu alkaisi vasta alkavan rahoituskehyskauden jälkeen vuonna 2028 ja kestäisi vuoteen 2058 asti. Unionin velka maksettaisiin pois korotetuilla, tulevilla jäsenmaksuilla ja mahdollisilla uusilla omilla varoilla vuosina 2028—2058. Valtioneuvoston neuvottelutavoitteissa todetaan, että jäsenvaltioille tuleva pitkäaikainen budjettisuvereniteetin rajoite tulee pyrkiä rajaamaan mahdollisimman vähäiseksi. Toisin sanoen esitys voisi rajoittaa Suomen budjettisuvereniteettiä.

Elpymisrahasto merkitsisi suurta harppausta kohti EU-tason finanssipolitiikkaa, joka on tähän saakka ollut jäsenmaiden käsissä. Elpymisrahaston pääasiallinen tavoite on mahdollistaa finanssipoliittinen elvytys maissa, jotka eivät siihen oman taloudellisen tilanteensa takia hyvin itse pysty. Vesa Vihriälän asiantuntijalausunnossa todetaan, että elpymisrahasto ja muut koronatoimet merkitsevät, että markkinakurin uskottavuus jäsenvaltioiden velkaantumisen hillitsemisessä heikentyy uudelleen.

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Erivävä mielipide 3 /kd

Elpymisrahastosta annettaisiin suoria avustuksia ja takauksia yhteensä 500 mrd. euron arvosta. Pidämme hälyttävänä, ettei elpymisrahastoon sisältyvään unionin tukeen liittyisi julkisen talouden tasapainoa tai talouden kasvupohjaa parantavia rakenneuudistuksia koskevia ehtoja. Tukiohjelmiin ei myöskään liity viittausta euroalueen rahoitusvakauden vaarantumisen uhkaan. Vihriälän asiantuntijalausunnon mukaan ohjelma antaa vahvan indikaation siitä, että rahoitusvaikeuksissa olevan jäsenvaltion finanssipoliittista liikkumavaraa tullaan laajentamaan tulevaisuudessa-kin muiden valtioiden toimin ja ilman erityistä talouspolitiikkaa koskevaa tulevaa velanhoitokykyä parantavaa ehdollisuutta.

Sanotaan, että elpymisrahastossa ehdollisuus toteutuisi eurooppalaisen ohjausjakson kautta. On kuitenkin syytä tunnustaa, ettei ohjausjakson suosituksia ole tähänkään mennessä noudatettu toivotulla tavalla. Eurooppalainen ohjausjakso on siinäkin mielessä ongelmallinen, että se puuttuu jäsenmaiden oman talouspolitiikan hoitamiseen. Komission keinot ovat viime kädessä vähissä, jos jäsenvaltio ei itse näe tarpeelliseksi toimeenpanna ehdotettuja uudistuksia.

Asiantuntijalausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, että vaikka elvytysrahasto ja sen rahoittamiseen otettava velka ovat muodollisesti kertaluonteinen poikkeustoimenpide, usea seikka puhuu sen puolesta, että näin syntyvästä finanssipoliittisesta kapasiteetista muodostuu pysyvä ja laajentuva järjestely. Vihriälän arvion mukaan velanottomahdollisuuden avaaminen johtaa varsin todennäköisesti siihen, että nyt kertaluonteiseksi todettua velanottoa halutaan lisätä. Samalla velan kasvun myötä tulee luontevaksi lisätä EU-tason veroja velkojen maksamiseksi.

Jos Suomen BKTL-osuus pysyisi samana (1,7 %) tulevina vuosikymmeninä, olisi Suomen ensisijainen laskennallinen vastuu ja osuus elpymisrahastosta noin 13 mrd. euroa lisättynä koroilla ja kuluilla. Suomi maksaisi rahastoon enemmän kuin saisi takaisin. Valtioneuvoston selvityksessä todetaan, että jos yksi tai useampi muu jäsenvaltio jättäisi hoitamatta omien varojen maksuihin liittyvät velvoitteensa, Suomen vastuu voisi nousta BKTL-osuutta suuremmaksikin.

Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota julkisen talouden suunnitelmasta antamassaan mietinnössä Suomen valtiontakauksien ja -takuiden määrän kasvuun. Suomen julkisen talouden ja valtion talouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli Eurostatin tilastojen mukaan EU-maiden korkein vuonna 2018. Talouspolitiikan arviointineuvosto on raportissaan nostanut esille suuressa takaukannassa piilevän riskin valtiontaloudelle. Kokonaisarvion puuttuminen kasvavista taloudellista vastuista — sekä kansallisista että EU-jäsenyyteen kytkeytyvistä — vaikuttaa siihen, voidaanko koronavirukseen liittyviä järjestelyitä edes pitää perustuslain mukaisina vaarantamatta valtion taloutta. Perustuslakivaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota siihen, että valtiontakausten antaminen EU-asetuksen toteuttamiseen ei ole asia, josta voidaan oikeudellisesti sitovasti unionin oikeudessa määrätä.

Kristillisdemokraatit ei voi hyväksyä esitystä suorien avustusten jakamisesta eikä yhteisvastuullisesta lainanotosta. EU-tason koronatoimenpiteiden osalta tulisi pitäytyä EU-budjetin uudelleen suuntaamisessa, valtiontukisääntöjen löyhentämisessä sekä vakaus- ja kasvusopimuksen tilapäisissä joustoissa. Myös EKP:n rahapolitiikan löysentäminen auttaa akuutissa tilanteessa.

Pidämme ensisijaisen tärkeänä, että unionin monivuotinen rahoituskehys ja kriisitoimenpiteet pidetään ja käsitellään erillään. Monivuotisen rahoituskehyn osalta edellytämme edelleen, että

Valiokunnan lausunto VaVL 2/2020 vp
Eriävä mielipide 3 /kd

hallitus varmistaa meneillään olevissa neuvotteluissa suomalaisen maanviljelyn ja maaseutuelinkeinojen toimintaedellytykset ja kannattavuuden turvaamisen. Neuvotteluissa on huolehdittava siitä, ettei budjetin kokonaistaso kasva, vaan on tavoiteltava 1 prosentin BKTL-tasoa ja pidettävä kiinni siitä, ettei Suomen maksuosuus kasva. Suomen ei tule myöskään hyväksyä maataloussaantojen leikkausta. Lisärahoitus on löydettävissä muualta rahoituskehyksen sisältä mm. luopumalla eräiden jäsenmaiden jäsenmaksukorjauksista ja uudistusten tukiohjelmaan sisältyvän lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän talousarviovälineen eli ns. euromaiden budjettilinjan luomisesta. Jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia voidaan ehdotettuja keinoja tarkoituksenmukaisemmin ja tehokkaammin tukea vahvistamalla olemassa olevan koheesiorahoituksen ehdollisuutta ja varojen käytön vaikuttavuutta sekä suuntaamalla koheesiovaroja tavalla, joka edistää talouden rakenteiden tervettä sopeutumista. Omien varojen järjestelmässä on selkeintä tukea perinteisten omien varojen säilyttämistä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä esitetyt huomioon Suomen neuvottelutavoitteena eikä hyväksy yhteisvastuullisella lainanotolla suunniteltua elpymisrahastoa ja pitää monivuotisen rahoituskehyksen ja kriisitoimenpiteet erillään sekä noudattaa EU:n perussopimusten no-bail-out-sääntöä.

Helsingissä 11.6.2020

Sari Essayah /kd